

Спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності в міжнародній практиці

Валентин Верьовкін

кандидат філологічних наук, докторант, головний державний інспектор, Державна податкова служба України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5849-9885>, v.veryovkin@gmail.com

Наголошено на необхідності продовження функціонування суду з питань інтелектуальної власності. Розглянуто як приклади спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності іноземних країн, підкреслено їх важливість у захисті прав інтелектуальної власності та сприянні інноваціям.

Ключові слова: *судова експертиза; право інтелектуальної власності; правова система України; Вищий суд з питань інтелектуальної власності; спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності; патентні спори; міжнародне право з питань інтелектуальної власності.*

Specialized Courts on Intellectual Property in International Practice

Valentyn Verovkin

The paper emphasizes the necessity of enhancing the operation of intellectual property court. Examples of foreign specialized courts on intellectual property are considered and their importance for the protection of intellectual property rights and promotion of innovation is emphasized.

Keywords: *forensic examination; intellectual property right; legal system of Ukraine; Supreme Court on Intellectual Property; specialized courts on intellectual property; patent litigation; international law on intellectual property.*

Надихнула на створення даної розвідки одна з робіт Федоренка Владислава Леонідовича «Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності в господарському та цивільних процесах в Україні: історичні витоки і сучасні проблеми». Автор робить повноцінний історичний аналіз розвитку судової експертизи та надає статистичні дані щодо сучасного стану розвитку судових експертиз із питань інтелектуальної власності (далі — ІВ) в господарському та цивільних процесах в Україні [4, с. 8—18].

За допомогою аналізу проведення експертиз і експертних досліджень Науково-дослідним центром судової експертизи з питань ІВ (теперішня назва — Науково-дослідний центр судової експертизи у сфері інформаційних технологій та ІВ) визначено

найактуальніші напрями судових експертиз за 2016—2019 роки [4, с. 16].

Водночас автор посилається на матеріали методологічного семінару, в межах якого учасники дійшли висновку, що застосування судової експертизи для підтвердження своєї позиції в суді недостатньо [4, с. 15].

Питання полягає в тому, що за своєю природою розгляд як цивільних, так і господарських справ відбувається в судах загальної юрисдикції в порядку, передбаченому цивільно-процесуальним законодавством та в порядку господарського судочинства [2; 5].

Щодо України, то формально Вищий суд з питань інтелектуальної власності створений Указом Президента України від 29.09.2017 року, його функціонування забезпечено ст. 125 Конституції України, Госпо-

дарським процесуальним кодексом України, Законом України «Про судову систему і статус суддів». Проте нині суд так і не працює, деякі джерела стверджують, що є побоювання з приводу можливої корупції та питань, пов'язаних з непрофесійністю під час розгляду справ. Незважаючи на аналогічні побоювання, ми є свідками успішного початку роботи та функціонування Вищого антикорупційного суду України [1; 3].

Дослідження, присвячені судам із питань ІВ, у світі не є новими і переважно висновки щодо необхідності розвитку даного напрямку не викликають у дослідників сумнівів. Об'єкти ІВ є ключовими інструментами в стимулюванні інновацій та сприянні зростанню не тільки національної, а й глобальної економіки. Забезпечення можливості для судового захисту правовласників, зокрема іноземних, має бути одним із пріоритетних завдань Уряду.

Щодо міжнародного простору, то спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності існують у багатьох країнах, наприклад, у Республіці Хорватія, Чеській Республіці, Угорщині, Литовській Республіці, Республіці Польща, Азербайджані, Канаді, Японії, Таїланді, Великій Британії.

Докладне аналізування таких видів судів передбачає значний обсяг інформації, а тому ми зупинимось на розгляді лише їхніх функцій.

1 квітня 2023 року був створений Єдиний патентний суд — це спільний суд для вісімнадцяти держав-членів ЄС, де чинна Угода про Єдиний патентний суд (UPCA), який призначено для гармонізації патентного права в ЄС. Він є першою наднаціональною юрисдикцією в Європі у справах цивільного права [6].

В Китайській Народній Республіці згідно з рішенням Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників 31 серпня 2014 року було створено суди з питань інтелектуальної власності в Пекіні, Шанхаї та Гуанчжоу, які задіяні під час розгляді спорів про порушення прав ІВ, пов'язаних з технологіями, комп'ютерним програмним забезпеченням, сортами рослин;

конструкціями інтегральних схем, комерційної таємниці, авторських прав, торгових марок, патентів [10].

В Японії суд із питань інтелектуальної власності був заснований 1 квітня 2005 року, щоб прискорити патентні судові процеси та зменшити витрати на них. Також суд Японії є винятковим апеляційним судом із таких питань, як права авторів комп'ютерної програми, права на корисні моделі та захист дизайну компонування інтегральної схеми [9].

Суд у справах інтелектуальної власності в Лондоні розглядає питання щодо патентів, зареєстрованих зразків, торгових марок, незареєстрованих прав на дизайн і авторського права [8].

Щодо Канади, то 2 березня 2023 року Федеральний суд запустив пілотний проєкт зі створення трьох спеціалізованих палат Суду в таких сферах практики: ІВ і конкуренція, морський і адміралтейський, групові позови [7].

Події, які сталися в лютому 2022 року, призвели до значного інноваційного розвитку робототехніки та програмного забезпечення, що своєю чергою спровокувало створення не тільки підприємств, які збирають компоненти, а й таких, що самі проєктують та створюють необхідні моделі для забезпечення протистояння збройній агресії. Немає сумнівів, що після перемоги призначення даної робототехніки зміниться на цивільне та потребуватиме захисту як об'єкт ІВ відповідно не тільки до національного законодавства, а й міжнародних норм.

Глобальний контекст свідчить, що багато країн успішно запровадили спеціалізовані суди з питань ІВ для захисту прав, підтримки інновацій та економічного зростання. Ці суди відіграють вирішальну роль у розгляді спорів, пов'язаних із патентами, авторськими правами, товарними знаками та іншими сферами щодо питань ІВ.

Україна вже зробила перші кроки на шляху до створення спеціалізованого суду з питань ІВ, а наявні занепокоєння не є проблемними, оскільки, відповідно до даних міжнародної організації Transparency International, 2023 року Україна посіла

104 місце із 180 країн світу, що є значним успіхом порівняно з 2017 роком, коли Україна була на 130 місці.

Що стосується побоювань щодо професійності компетентності, слід зазначити, що міжнародна спільнота, яка займається питаннями ІВ, має необхідну навчальну платформу для підвищення обізнаності та навчання. Єдине, що зупинятиме, — це небажання постійно професійно розвиватися.

Також не слід забувати про стратегічну перспективу України в приєднанні до ЄС, що передбачає гармонізацію національного законодавства та законодавства ЄС. Під час дослідження встановлено, що передумовою створення Єдиного патентного суду ЄС була саме необхідність в гармонізації законодавства між країнами-учасниками.

Подальшим перспективним напрямом розроблення залишається дослідження не тільки міжнародних інституційних структур, а й безпосередньо законодавства щодо судової експертизи та експертних досліджень ІВ, що матиме позитивний вплив не тільки на проєвропейський напрям розвитку України.

Перелік джерел посилання

1. Вищий суд з питань інтелектуальної власності. URL: <https://sudovavlada.dejure.foundation/courts/sudy/vyshhyj-sud-z-pytan-intelektualnoyi-vlasnosti/> (дата звернення: 11.09.2024).
2. Господарський суд міста Києва. URL: https://ki.arbitr.gov.ua/sud5011/pro_sud/info_sud/ (дата звернення: 11.09.2024).
3. За яких умов запрацює Вищий суд з питань інтелектуальної власності. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1516608/> (дата звернення: 11.09.2024).
4. Федоренко В. Л., Шутович В. В. Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності в господарському та цивільних процесах в Україні: історичні витoki і сучасні проблеми. *Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайневські читання»)* : мат-ли III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12.12.2019), Київ, 1019. С. 8–18. URL: https://intellect.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/problemy-teorii-ta-praktyky-sudovoi-ekspertyzy_2019.pdf (дата звернення: 11.09.2024).
5. Цивільна справа / Юридична енциклопедія : У 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ, 2004. Т. 6. 768 с.
6. Court Presentation | Unified Patent Court. The Unified Patent Court | Unified Patent Court. URL: <https://www.unified-patent-court.org/en/court/presentation> (date of access: 11.09.2024).
7. Federal Court of Canada launches specialized Intellectual Property Chambers pilot project. Smart & Biggar. URL: <https://www.smartbiggar.ca/insights/publication/federal-court-of-canada-launches-specialized-intellectual-property-chambers-pilot-project> (date of access: 11.09.2024).
8. Intellectual Property Enterprise Court. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/courts-tribunals/intellectual-property-enterprise-court> (date of access: 11.09.2024).
9. Intellectual Property High Court. URL: <https://www.ip.courts.go.jp/eng/index.html> (date of access: 11.09.2024).
10. Introduction to the Intellectual Property Court of the Supreme People's Court. URL: <https://ipc.court.gov.cn/en-us/news/view-136.html> (дата звернення: 11.09.2024).
11. IP Courts and the Worldwide Trend toward Specialization. Advocacia | Propriedade Intelectual - Montauray. URL: <https://www.montauray.com.br/en/ip-courts-and-the-worldwide-trend-toward-specialization> (date of access: 11.09.2024).